

DESPROPÓSITS

Cap necessitat tenim de afirmar avuy una vegada mes quant gran és nostre carinyo á la parla catalana, puig no mes a'l véurer nostres lectors de quin assumpto anem á parlar, creuran que semblant afirmació resulta feta per si mateixa sense estamparla expressament.

Anem á tractar de una arbitrariedad comesa en las oficinas de 'l Govern civil de aquesta provincia ab motiu de la presentació de una reforma de 'ls Estatuts de 'l *Círcul Artístich de S. Lluch*, reforma redactada en llengua catalana.

Serem imparcials com tenim per costum: es dir, donarem la rahó á qui, á parer nostre, la mereixi y, si convé, á aquét á qui per algún concepte aplaudirem, lo censurarem per aquells actes que no estigan conformes ab la legalitat y la justícia.

¿Qué ha passat en quant á aquesta reforma de 'ls Estatuts de 'l *Círcul Artístich de S. Lluch*?

Sembla que una de las disposicions que conté és adoptar com llengua oficial, la catalana.

Va escriure's en catalá l' articulat; van extèndre's los dos exemplars que la Lley de Associacions mana que s' han de presentar a 'l Governador; van firmar-se; se 'n va fèr una traducció castellana per l' intérprete jurat D. Ramón Arabia y Solanas, y 'ls Estatuts reformatos y redactats, segons l' acort prè, en llengua catalana, van sèr presentats a'l Govern civil, havent manifestat lo senyor Secretari D. Francisco X. Gómez ab qui s' entengué 'l portador de dits documents D. Anton Utrillo, que no podían admetre's dits Estatuts per estar redactats en catalá.

A conseqüència d' això s' va aixecar acta notarial de la negativa, conforme la Lley autorisa que 's fassi, y en ella consta que dit senyor Secretari manifestá que «no era possible admetrer los exemplars de 'ls Estatuts que 's presentaban per no trobarse redactats en l' idioma castellá, que és l' oficial.»

Fins aquí hem relatat fets: ara parlant d' ells, preguntarem: ¿qui va obrar be?

Resposta categórica: ningú.

¿Qui va obrar mal? Tots; porque tots van comètrer despropósitos.

Una excepció ferem en favor de 'l intérprete y de 'l notari, porque aquells són los únichs que van des-empenyar estrictament la sèva missió.

Examinant lo succehit, desde luego resulta que 'l senyor Secretari no va cumplir ab lo que prevé sense distingos ni atenuants l' apartat quart l' art. 4.º de la lley, lo qual disposa que *en el acto mismo de la presentación se devolverá uno de dichos ejemplares con la firma del Gobernador*, etz.

Negarse á admètrer uns documents que 's presentan ab arreglo á la disposició citada, es no observar la lley, es comètrer una arbitrariedad, un despropósito.

La Lley mana que s' admetin los documents y que en lo mateix acte de la presentació se 'n torni un ab la fetxa corresponent y la firma de 'l Governador, concedint á aquesta Autoritat vuy tdiás, no per' aprobar ni desaprobar res, sino per' examinar si reuneixen ó no las condiciones exijidas per aquell article, ó si apareix que hi hagi alguna cosa ilícita: y tant és aixís, que l' art 5.º diu que si en aquells documents lo Governador hi troba alguna falta, podrá aquésta subsanarse y si hi vèu cosa ilícita l' assumpto passarà als Tribunals.

De tot lo qual clarament resulta que 'ls documents s' han d' admètrer encara que estigan escrits en xinó y que 'ls oficials, alts ó baixos, de aquelles dependencias no són ningú per' desetxarlos. Per lò tant, és evident lo despropósito y és un nou despropósito la excusa alegada en l' acta pe'l senyor Secretari.

No obstant, aquest despropósito pòt atenuarse, y aquest atenuació consisteix en la circumstancia de presentarse una copia en castellá junt ab los dos exemplars catalans. Perque aqueix fet denota una extralimitació y un dupte per part de 'l *Círcul artístich de S. Lluch*.

Estarian perfectament dintre la lley presentant dos exemplars escrits en catalá: desde 'l moment que hi alejiren la traducció, mostraren que era possible la negativa, y com no hi cab tal negativa, la traducció sobrava.

Si 'l Governador, cás de no entèndrer la llengua catalana necessitava traduhir lo text de 'ls Estatuts, po-

día y debía disponer que 's traduhíssen durant los vuyt días que la ley li dóna per' examinar si están ó no conformes ab lò que aquèixa disposa.

No hi ha dubte que 'ls associats de 'l *Círcul de S. Lluch* poden usar la llengua que tingan per convenient; pero per lo mateix que poden exercir aqueix dret ab tota llibertat, no havíen de ferne ús en virtut de la reforma de 'ls Estatuts en que fan constar la determinació de tenir per oficial la parla catalana; puig desde 'l moment que regintse pe 'ls Estatuts que anaban á reformar usaban sempre 'l llenguatge de Castella que tractan de desterrar oficialment de la Associació, és indubtable, en compliment de la ley, que la reforma no podíá posarse en planta fins transcorregut lo plasso de 'ls vuyt días fixats en la mateixa; y per consegüent, anticipantse á usarlo á l' escriure en catalá 'ls articles reformats, van faltar á la ley apoyantse malament en sos preceptes que en aquet cas privan precisament de fer avans d' hora lo pretengut cambi de idioma.

De manera, que per part de la associació hi ha també aquí un gran despropòsit, per haver obrat de lleuger y ab poca premeditació.

* * *

Y per acabar ab los despropòsits referents a'l cas, anem a'l que ha comès *La Esquella de la Torratxa*, havent dit que deplora de totes veras que en los centres oficials se cometin semblants aberracions que en últim extrem contribuïen á donar nova forsa a'l catalanisme.

En vista de tal manifestació, és evident que li dól que 's dongui nova forsa a'l catalanisme; y per mes que *La Esquella* expressa també que no pót véurer que s' infereixin agravis á ningú que en ús de son perfecte dret vulga parlar la seva llengua natural, com que en compte de protestar de 'l despropòsit gubernatiu se 'n lamenta, no perque siga aberració sino perque dóna nova forsa a'l catalanisme, comet un gran despropòsit que quedarà patent é intencionat si á l' adonarse de haverlo fet no s' apressura á rectificarlo atribuintlo á un *lapsus lingue* com podría serho, y com voldríam que ho fés pe 'l bon nom de 'l incògnit redactor esquellotista y de 'l popular setmanari que li publica 'ls esquellots.

Lo catalanisme no és un viudo que 's torna á casar, perque ja és casat ab l' idea de 'l veritable amor de patria.

No n' ha de menester de esquellots, y tampoch li convenen los despropòsits de 'ls seus fills.

P. DE R.

Revista teatral

Circo Barcelonés.—Diumenje de la passada setmana s' estrená, com ja indicárem, lo drama de D. Jaume Molgosa, titulat: *Filipinas por España*, que valgué á l' autor un éxit extraordinari, 'sent cridat á las taulas á cada final d' acte, y fentli a'l acabar una ovació, puig tingué de aixecarse 'l telò nou ó deu vegadas, y acabant l' autor doná las gracias a'l públich per semblants mostres de afecte.

Dit drama conté situacions interessants y patrióticas, y fòu posat ab carinyo, distingints hi las Sras. Tarés y Molgosa, y los Srs. Fages, Ferrer, Llonch y demès artistes.

L' autor ha dedicat l' obra a'l valent exércit de Cuba y Filipinas.

Felicitem a'l Sr. Molgosa.—Jo.

Nonvedats.—Ab menos concurrencia que en los anteriors, tingué lloc, dijous, lo tercer concert de la temporada, donat per la societat coral *Euterpe*, de Clavé.

Figuraban en lo programa obras de Bach, Weber, Wagner, Morley, Clavé y Goula.

D' aquet s' estrená un coro descriptiu per' orquesta y coro de noys y homes, lletra de D. Conrat Roure, titulat: *Vesprada d' estiu*.

La composició no respon á 'l títol: adoleix de certa monotonia.

No passen per la partitura aquellas onadas de suau fresca estival que allunya la xardorosa atmósfera que fins á 'ls pulmons de respirar priva; ni recull la remor de cant apassionat que á 'l ayre dóna pastoreta enamorada; ni hi figura tampoch—això, en nostre concepte, és falta—la nocturna oració que la familia catalana eleva á 'l cel en acció de gracias per las merces rebudas.

No passa 'l treball de 'l mestre director d' orquesta Sr. Goula, d' apuntar certas ideas donant lloch á que 'ls altres pensin per ell. Seguint sa costum, fa recordar algú mestre molt conegut y reputat.

La *Cansó de Noys*, de carácter un poch catalá, la trobarem, en part, incorrecte á 'l aplicarli la lletra de la segona y quarta posada, y fetho tal com ho feren.

Resulta, que trencant ab una aspiració la paraula, diu: *Quant esti - guí... y quant 'sent di - a*, etc., etc. Aixís, ni poètic ni musicalment es correcte.

La execució, bona.

Fòu, com totes las pessas de 'l programa, aplaudit y demanada sa repetició.

Eldorado.—Balans de la setmana.

Estrenos, cap.

Beneficis, un; lo de la característica D.ª Amalia Sabater, que tingué lloch dimars.

La beneficiada, que conta ab numerosas simpatias, fòu objecte de numerosos regalos á l' acabarse la bonica obra de 'l mestre Chapí, *El reclamo*.

Aquesta, ja fa anys estrenada y que en temps oportú parlàrem de son mérit artístich, *Los dineros del sacristán y La cerbena de la Paloma*, fòren las obras de 'l programa.

De sa execució no 'n volem parlar; potser nos relliscaria la pluma y diríam massa.

Peró 'l mestre Sr. Cotó nos permeterá que li dirijim una súplica:

Mentres no conti ab elements mes idéneos, de mes facultats, alguns d' ells, pèra represantar l' inspirada obra de 'l Mtre. Bretón, no la posin, l' art li agraphirá y 'l bon gust també.

Allò no era la *Verbena*, era un calaix de sastre que tothom hi tenia retalls,

La flor de Lliri blanc (1)

[Complanta lleydatana

Quousque tandem

Sola, trista y desvalguda,
cad' any mes, trova 't lo Maig,
si 't veu lassa quan arriba,
lassa 't deixa al entornars'.

(1) Poesia premiada ab la Flor Natural en los Jochs Florals d' enguany, organitzats per la Associació Catalanista de Lleyda.

Las flors de la Primavera
bon fruyt al Estiu darán;
mes de ton escut los lliris,
floreixen sens granar may.

¡Ay flor de lliri lliri,
ay flor de lliri blanch!

Entre 'ls erms que á Ponent miras
y 'ls vergers de part Llevant,
be aixecas en l' ayre 'ls brassos,
exclamant: «¡Quí m' aydará!»
Si una veu te diu: «confia»
altre 't fá «t' enganyarán»;
la Sirena es mentidera,
la Vritat parla molt alt.

¡Ay flor de lliri lliri,
ay flor de lliri blanch!

Del que 'n altre temps sigueres,
sols lo nom te 'n resta ja;
y aquesta noble llureya
que 't te 'l cos ple d' esboranchs,
feridas son de francesos,
feridas de castelláns:
tantas fonts t' han dessangrada
que no 't refás ni á cop d' anys.

¡Ay flor de lliri lliri,
ay flor de lliri blanch!

Si 's cert que no 't volen pobre,
que 't tornen, que 't tornen ja
la bella Seu profanada,
l' antiga Universitat,
Si no volen per justicia,
que ho fassen per caritat;
ja 'ls dirás «Deu vos ho pagui»
y 'ls hi besarás las mans.

¡Ay flor de lliri lliri,
ay flor de lliri blanch!

Ribagorza diu á Fraga:
«¡Pobre Lleyda y quin dol fal!»
respón Fraga á Ribagorza
«La Sirena no escoltás».
«De casa nostra per ella,
»á tu y á mí 'ns van arrencar;
»no és pas ab gemechs que 'ls pobles
»recobran sas llibertats...»

¡Ay flor de lliri lliri,
ay flor de lliri blanch!

Si á Ponent los clams se perden,
gira 'ls ulls dret á Llevant:
d' allí ve 'l sol que á tos lliris
bons fruyts á petóns dará;
¿vols la Seu y los Estudis?...
¿vols lo carril del Arán?...
¿vols lo canal de Llitera?...
alsa 'l front y parla clar.

¡Ay flor de lliri lliri...
¡per qué no has de granar!

FRANCESCH UBACH Y VINYETA.

LOS QUATRE GATS

Aixís se titula un establiment que dissapte passat se inaugura, en lo carrer de Montesión cantonada a'l de Espolsa-sachs.

Los cartells anunciant la obertura, anaban dirijits á las personas de bon gust y a'ls ciutadans de riu á riu. Ofertan hostal pèra 'ls desgana'ts; escò plé de caliu pèra 'ls que sentin l' anyoransa de la llar; museu pèra 'ls que busquin laminaduras per' l' ànima; taberna y emparat pèra 'ls que aymen l' ombra de 'ls pámpols y la essencia espremuda de 'l rahim; gòtica cerveseria pèra 'ls enamorats de 'l Nort; pati d' Andalucia pèra 'ls aymadors de 'ls plahers caldejats per l' ardent sol de 'l mitj-dia; casa de curació pèra 'ls malalts de 'l nostre segle, y cau d' amistat y armonia pèra 'ls que entrin á xoplugarse sota 'ls pórtichs de la casa.

Tot això ofereix lo Sr. Romeu (Pere) en son original y bonich establiment.

La impressió á l' entrarhi és simpática, per certs detalls, per la manera de colocá 'ls variats y preciosos objectes de majòlica catalana, y pe 'l gust que acusa en son

autor la distribució d' algunas obras d' art que decoran las parets.

La substitució de taulas de mármol per noguera, dona á l' establiment certa eriginalitat y grandesa que encanta.

L' escò evoca las santas patriarcals costums de nostres avis que convertian aquell recò d' estancia en altar sagrat, hont lo jayo cada nit avivaba l' caliu de l' amor á nostra terra, contant a'ls de la casa, mossos y baylets, las mes preuhadas gestas de nostra historia patria.

Ara ¿qué s' hi contarà?

Potser algún *joven* explicará 'ls detalls de la conquesta... de 'l Perú, ó alguna d' aquellas travessuras de 'l D. Juan Tenorio.

Pero deixem aquestas consideracions y passem á descriure *Los quatre gats*.

Aixís com á la entrada ja 's véu l' escò, en una habitació mes retirada y casi resguardada de las miradas de 'ls tranzeunts hi ha la llar d' estil gòtich, rodejant las taulas que també són de noguera, cómodos sillons imitació á baqueta.

Aquella estancia sembla talment la sala d' ivern de la casa y allá 'hont la familia, en *petit comité*, se comunican las mes intimas impresions, los mes trascendentals assumptos.

Las parets están adornadas ab quadros de 'ls reputats artistas, Rossinyol, Fabrès, Moragas, Zuluaga y altres que en aquest moment no recordem.

Aquet deu se 'l lloch que 'l Sr. Romeu destina com á casa de curació pèra 'ls malalts de certas enfermetats fi de segle.

La opaca llum que tot lliscant entra á la sala, dona cert misteri y apartament de las cosas profanas, certa importancia que sembla punt de reunió de personatjes que á sa propaganda belicosa uneixen la acció mes contundent y práctica: sembla sigui 'l punt hont deuen reunir-se certs catalanistas per tractar de la independència de la patria, conquistar las demès provincias *extrangeras* de Espanya y de 'l dinar de 'ls Jochs Florals.

Té per últim, l' establiment un magnífich, ventilat y espayós local destinat á sala d' armas, hont lo Sr. Romeu que, sigui dit *inter nos*, és un aventatjat professor d' esgrima, ensenyará 'ls elements que la constituïxen.

En fi: creyem que són dignes que se 'ls visiti aquets *Quatre gats* de 'l Sr. Romeu pe 'l be que están presentats y pe 'l *chich* de sos presentadors.

Diguem ab lo cartell: «no tindrán penediment d' haver vingut, y si recança si no venen.»—R. S.

Repertori de fora

Agullana 16 de Juny.

Dissapte passat va tenir lloch en lo teatro de la Concordia, la representació de *La Dolors* y *A 'ls peus de costé*, per la companyia dramática de que forman part las actrius Sras. Zamora y Simó, y los coneguts actors Srs. Ginestet, Guasch, Malonda, Sirvent, Ceferino, Serra y Brunet. Lo desempenyo fou acertat, y 'l públich aplaudí á tots los actors.

Dita companyia te 'l proposit de representar, durant sa permanència en aquesta localitat, las millors obras catalanas del repertori antich y modern, com també 'ls dramas castellans *Mancha que limpia*, *Juan José* y altres.

Celebraré que segueixin las funcions ab éxit y que las entradas sigan bonas.—J. B.

Reunions particulars

SOCIETAT DE LA DRETA DE 'L ENSANXE —Lo diumenje passat tingué lloch en aquet local lo benefici de la simpática y molt aplaudida actriu donya Purificació Candelaresi.

Se representá 'l drama *Juan José*, treyentne molt partit tots los que hi prengueren part, distingintse la Srta. Antonia Baró ab lo paper de *Toñuela*.

La beneficiada fou obsequiada ab valiosos regalos, y en un intermedi la nena Emilia Baró llejí una inspirada poesia de la que 'ns plauria tenirne copia per insertarla en nostras columnas.—P.

A LA DONA

SONET

Ta missió és estimar; allà 'hont reunida
tens ta família, hi tens ta gloria joh Donal
T' està mellor d' espinas la corona
que la corona de lloré envilada.

Lo dupte no és per tu; tu rebs la vida
'ahont reb la mort lo Cristo que perdona;
si un jorn ton cor la Religió abandona
recorda't que per ella ets redimida.

Sufreix; lo sacrifici 't tará hermosa:
ayma; l' amor a'ls ulls de 'l hom t' eleva:
créu; la vida sens fé 't fóra duptosa;

Pero ayma sobre tot, ayma sens treva,
ayma 'sent mare y ayma 'sent esposa
¡y aymant acaba la existencia téval

Saló de descans

Lo jove aficionat don Enrich Gimenez té en estudi 'l
preciós joguet cómic-líric *Salon Eslava*, en lo que hi
dessempenjará 5 tipus diferents y 'l representarà en la
distingida societat Dante.

—Lo Colegi de Professors de Catalunya celebrarà un
Certamen que promet sèr molt concorregut en vista de
'ls premis oferts. Los principals ho son pe 'l Excmo. se-
nyor Cardenal Cassañas, bisbe d'Urgel, que s'adjudicará
á 'l autor de 'l següent tema: *Las escuelas laicas ó neu-
tras, como suelen llamarse, porqué prescinden de las en-
señanzas de la Iglesia Católica son un absurdo antireli-
gioso, inmoral y antisocial, y además en nuestra España,
un insulto á la Nación*; per nostre digníssim senyor Bis-
be; pe 'l Dr. Morgades, bisbe de Vich, al millor treball
sobre la conveniència d' ensenyar la Doctrina en llengua
materna; per nostra Excmo Diputació provincial, la de
Tarragona, l' Ilustríssim senyor don Ramón Larroca y
altres personalitats.

Los treballs han de sèr entregats avans de 'l 15 de
Juriol á 'l Secretari de 'l Jurat (carrer de 'l Doctor Dou,
5 principal).

—L' aplaudit é intelligent actor don Miquel Rojas, á
qui hem tingut ocasió de elojiar moltes vegades, ha fet
grans avenços en sa carrera durant la última temporada
interpretant ab acert las obras mes importants de 'l seu
repertori. Entre ellas hi figura 'l drama *Juan José*, obra
escullida per celebrar la funció de 'l seu benefici, que
tingué lloch ab un gran plé en lo teatro de 'l *Cassino
Provensalense*.

Lo Sr. Rojas té en S. Martí bon número de admi-
radores y 's fá aplaudir ab justicia, per sas bonas quali-
tats artísticas, en totas las funcions. Pero 'l vespre de 'l seu
benefici, no sols va obtenir aplausos per la manera acer-
tada de interpretar lo protagonista en lo drama de Di-
centa, sino que se li van demostrar las generals simpatias
de que disfruta, per medi de infinitat de regalos de valor
y de bon gust.

Felicitém á 'l Sr. Rojas, antich amich nostre, per 'l
éxit que ha vingut á coronar sa importancia artística
en aquesta ocasió.

—S' ha format pera 'l teatro de Cassá de la Selva,
ahont marxará avuy, la següent companyia dramática:

Primer galán, D. Fernando Bozzo.—Dama, D.ª Con-
cepció Llorente.—Actrius: D.ª Dolors Delhom.—D.^a Es-
peransa Periu.—Actors: D. Federico Bassó.—D. Lluís
Llibre.—D. Anton Carnicero.—D. Agustí Morató.—
D. Alfonso Serra.—D. Joaquim Perramon.—D. Ramón
Oliva.

SANTASUSANA

Santasusana ● Santasusana

MAQUINAS PER' CUSIR Y PER' FER MITJA

Aparatos de pèndrer dutxas

PREUS SENS COMPETENCIA

Carrer de 'l Carme, 34. — BARCELONA

Toalla FRINÈ

SERVIETTE FRINÉ

Son ús hermojeja 'l rostre, absorveix
la grassa del cutis, treu las arrugas, con-
trau 'l poro de la epidermis y evita las
tacas, borro y erupcions de la pell.

Rejoveneix y es un tresor per conser-
var la dentadura neta, forta y esmaltada
desapareixent ab son ús lo sarro y l' es-
corbut.

Duració, de sis mesos á un any

● PREU: 3 PESSETAS ●

Se ven en totas las perfumerías, droguerías, quincallerías y farmacias

ARXIU Y COPISTERIA

de vers y música

Joseph Bonnin

PUNTUALITAT Y ESMERO EN SERVIR

— Passatge de Madoz, núm. 5, 2.ª —

Gran establecimiento de música

Instrumentos, pianos y armoniums, de

● JUAN AYÑÉ ●
FERNANDO VII, 51 y 53 y CALL, 22.—BARCELONA

Especialidad en pianos de alquiler. Guitarras desde 5 pesetas.

NO MAS TIFUS NI GASTRICAS

LIQUIDO DIOFCORIDES (USO EXTERNO)

Este maravilloso liquido reduce en 24 horas, en un
50 por 100 la fiebre de dichas enfermedades, sin prescin-
dir del tratamiento facultativo.

Déposito: Farmacia, Plaza de las Ollas, número 8,
Barcelona.—Puntos de venta: Farmacias, calle de Santo
Domingo, 22 y Mayor, 74, Gracia.—Prospectos gratis.—
Frasco, pesetas 5.

A CASARSE TOCAN

Por 30 duros el mobiliario siguiente:

Una cama Viena (matrimonio), un sommier muelles
(matrimonio), una cómoda con mármol, seis sillas re-
gilla, una mesa de noche con mármol, una mesa de co-
medor, seis sillas idem, un elegante espejo y perchas.

Además hay camas de Viena á 20 pesetas, y de ma-
trimonio, á 35. Sillas de regilla á 44 pesetas docena. Juegos
de lavabo Viena mármol á 24, y gran surtido de mue-
bles de todas clases á precios de fábrica.

LA IMPERIAL, Conde Asalto, 25

La gran Liquidación

La casa que da los muebles más sólidos y más baratos

UN MOBILIARIO NON PLUS ULTRA

Una cama de Viena ó de hierro (matrimonio), un so-
mier, un colchón, una cómoda con mármol, 6 sillas re-
gilla, una mesa noche, un espejo, una mesa comedor, 6
sillas y un palanganero,

todo por 30 duros

Hay camas de Viena con somier, colchón y almohada

A 32 PESETAS

Riera Alta, núm. 48 - Barcelona

Imp. Pujol y C.^a - Tallers, 45.—Barcelona